זה בורר פרק שלישי סנהדרין כז.

עד זומם. העיד כניסן והוזם בתשרי על עדות זו: למפרע. כל עדיות שהעיד מניסן ואילך פסולין שהרי משהעיד עדות זו הוה רשע: **מיכן ולהבא.** משהחם: **חידוש הוא.** שנפסלין שנים כשניל שנים שאומרים עמנו הייתם דמאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני אין לך בו גזירת הכתוב הוא הלכך אין לך בו אלא משעת חידוש ואילך משעה שהוזם: **פסידא דלקוחות.** שלקחו שדות על פיו וחתם בשטרא מיכן עד תשרי ועדיין לא היה ידוע שהוא פסול: **מאי ביניייהו.** בין הני תרי טעמי דרבא: **תרי כחד.** תרי ביתות שהעידו בכת זו שנים אמרו לכל אחד עמנו הייתם במקום פלוני. חידוש ליכא פסידא דלקוחות איכא: **פ"ג דפסלינהו.** להני תרי: **בגזלנותא.** שהעידו שגזלנו הס על גזילה שגזלו בניסן. חידוש ליכא דהא מילתא אחריני קמסהדי אבל פסידא דלקוחות איכא: **יע"ל קנ"ס.** יאוש שלא מדעת באלו מציאות (ב"מ ד' כא.). **עד זומם הכא.** לחי העומד מאליו בפ"ק דעירובין (ד' עו.). קידושין שלא נמסרו לניחה בהאיש מקדש (קידושין ד' נא.). גילוי דעת בגיטין בהשולח גט (גיטין ד' לד.). מומרי[1] אוכל נבילות להכעיס לקמן: ה"ג **מומרי אוכל נבילות לתיאבון דברי הכל פסול.** דכיון דמשום ממון קעביד דהא שכיחא בזול טפי מדהיתירא הוה ליה כרשע דחמס ופסול לעדות: **שבועה שוא.** על העמוד של אבן שהוא של אבן. שבועת שקר על העמוד של אבן שהוא של זהב. תע"ג דלאו רשע דחמס הוא: **ומלוי ריבית.** הני אין אבל אוכל נבילות להכעיס לא. ומיהו למיתאבן בגזלנין ומלוי ריבית דמו למשוס ממון קעביד הלכך חשוד למיסקל שומדא ואסהודי שקרא: **דדיני נפשות.** שכיון שהוחזק לאמור הוחזק דקא: **אביי כר' מאיר.** דהייהו נמי מקולא לחומרא דאוכל נבילות אבל מעיד שקר בממון רע לשמים ורע לבריות שהרי מפסידן בעדותו וקא פסיל ליה אביי משוס נבילות לעדות ממון: **אליבא דרבי יוסי דל"ע לא פליגי.** כלומר אביי ודאי לאו כרבי יוסי מלי לאוקומא למילתיה דכיון דאמר רבי יוסי[2] ממון לנפשות לא מיפסל ותע"ג דממון הוי רע לשמים ורע לבריות וכל שכן דמנבלה לממון לא אפסיל ולאביי על כרחיה תנאי היא: **כי פליגי אליבא דר' מאיר.** כלומר לרבא לא תוקמא בתנאי דרבא אפילו אליבא דר"מ אמר מילתא אחרינא היא (שם). ביע"ל קנ"ס. פירמי מתנות הן ואו אחד מהן, עד זומם (שם) פירמי הלכות הן שנאלקו בהן אביי ורבא וכלל מקום הלכה כרבא מון מלאי (קדושין נב.).

רבא אמר מכאן ולהבא הוא נפסל. תימה הא דאמר בפ' מחזקת הבתים (ב"מ ד' נא. ופס) זה אומר של אבותי ואכלתיה שני מחזקה וזה אומר כו' הלי אייתי סהדי דאכתיה היא ואכלה שני מחזקה והלי אייתי סהדי דאכלה שני מחזקה וקאמר התם אוקי מחזקה בהדי מחזקה ואוקי אחרעא בחזקת אבהתא ואמר רבא עדות מוכחשת היא והשתא מאי רבא נפקא לן מינה כיון דאמר רבא מכאן ולהבא הוא נפסל ה"ג היה לו לומר למאי דאיתכחוש איתכחוש אבל לעדות של אבהתא שהיה קודם שהוכחשו לא וה"ג גבי הזמה קאמר רבא גבי טביחה ומכירה דהחזמו על הטביחה ולא על הגניבה למאי דאיתחזום איתחזום בהכחשה לא כ"ש וכ"ת דהתם מייבי שתוך כדי דבור הוכחשו והא מוכח אותה שמעתין דפרק מרובה (כ"ק דף עב: ופס) גבי טביחה ומכירה דאפילו תוך כדי דבור לא מיפסלי למפרע אלינא דרבא ו"ל כיון שאותם שתי עדיות בקרקע אחת הוי כעדות אחת כדמפליג התם אבל הכא אף על פי שהוחזקו שקרנין על הטביחה על הגניבה לא הוחזקו: **אין** לך בו **אלא חידושו.** משמע דהחידוש הוי ממה שאני פוסל את הראשונים תימה דהתם (כ"ב דף לא:) קאמר לימא רבא דאמר כרב חסדא דאמר בהדי סהדי שקרי לחה לי ומפסלי שתי העדות אפי' בהוכחשו בעלמא דמכחשי אהדדי תרוייהו פסולי ואם כן מאי חידוש הוא גבי הזמה אי פסלינן עדים הראשונים ויש לומר דלמאי דבעי למימר התם מעיקרא דרבא קנינא ליה דרב חסדא היינו לגיזנא דפסידא דלקוחות וי"מ דהא דקאמר הכא חידוש לאו אפסולא דקמאי קאי אלא אהכשירא דבתראי כלומר היה לנו לפוסלן כל שתי כיתות וכיון דאיכא חידוש לא יליפינן אף לגבי הפסול לפוסלן כלל הראשונים למפרע וכי האי גוונא אמרינן פרק ה"גיד הנשה (חולין דף לט ופס) דלא יליפינן דבעשה בעיקר מבשר בחלב משוס דאיכא בו חידוש בהתירו דהא אי תרו ליה בחלבא כולי יומא שרי " ובכישול חדא שעה אסור[1]: **דאסהידו בי תרי בחד ותרי בחד.** וקשה לר"ת חדא דאמאי קאמר דאסהידו בי תרי בחד ותרי בחד דמאי בהדי כמאה ועוד דמאי קאמר דפסליהו בגזלנותא הא לא הוי מעין פלוגתייהו כלל דפליגי בהזמה ולא שייך איכא ביניייהו אלא מעין פלוגתייהו ועוד דעדים זוממין מבעי ליה לעולי למימר כיון דאמרת תרי בחד ותרי בחד ואמאי נקט עד זומם ונראה לר"ת דגרסינן דאסהידו תרי [בחד] ותו לא אלא הוחם כי אם האחד והשתא ניחא דלהכי נקיט לעיל עד זומם לשון יחיד וניחא נמי הא דמהני תרי המזימים טפי מהכחשת חד ולאו חידוש הוא וגרסינן נמי דפסליה בגזלנותא פירוש דאחד נפסל בגזלנותא והשני הוחם והשתא הוה מעין פלוגתייהו קמן: **מאי** שבועות שבועות דע"מא. מימה ליתיב אביי לרבא מפרק כל הנשבעין (שבועות דף מד:) דתנן ושכנגדו חשוד על השבועה נשבע ונוטל וקא בעי למימר דאפי' שבועת שוא אלמא לא בעינן רשע דחמס הוא דרע לשמים חשוד נמי אשבועת ממון דרע לשמים הוי רע לבריות וי"ל דלא דמי דהתם מן השבועה הוא רע לשמים ועכשיו שכופר ממון לחבירו הוה ליה נמי רע לבריות הלכך מירתת שבועה לא יוהב דכבר רע לשמים הוא ובהאי שבועה נמי ליכא כ"א רע לשמים כדפרישת אבל הכא גבי עדות אע"ג דהוא רע לשמים משוס שבועת שוא לא יעיד עדות שקר להיות רע לבריות (וע"ע תוס' שבועות מו: ד"ה ואפילו):

[1] ועי' תוס' כאן ד"ה מאי וכשטשת שם דאפי' לקושיא הלו.

---

[1] עד זומם אביי אמר למפרע הוא נפסל ורבא אמר מיכן ולהבא הוא נפסל אביי אמר למפרע הוא נפסל מעידנא דאסהיד רשע הוא והתורה אמרה אל תשת ידך עם רשע אל תשת רשע עד רבא אמר מיכן ולהבא הוא נפסל עד זומם חידוש הוא מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני אין לך בו אלא משעת חידושו ואילך איכא דאמרי רבא נמי כאביי סבירא ליה ומאי טעם קאמר מכאן ולהבא משום פסידא דלקוחות מאי בינייהו איכא בינייהו דאסהידו בי תרי בחד [1] אי נמי דפסלינהו בגזלנותא ואמר ר' ירמיה מדיפתי עבד רב פפי עובדא כוותיה דרבא מר בר רב אשי אמר הלכתא כוותיה דאביי [2] והלכתא כוותיה דאביי ביע"ל קג"ם [3] מומר אוכל נבילות לתיאבון דברי הכל פסול להכעיס אביי אמר [4] פסול רבא אמר כשר אביי אמר פסול דהוה ליה רשע ורחמנא אמר אל תשת רשע עד ורבא אמר כשר רשע דחמס בעינן מיתיבי אל תשת רשע עד אל תשת חמס עד אלו גזלנין [5] ומועלין בשבועות מאי לאו [6] אחד שבועת שוא ואחד שבועת ממון לא אידי ואידי שבועת ממון ומאי שבועות שבועות דעלמא מיתיבי אל תשת רשע עד אל תשת חמס עד אלו גזלנין ומלוי רביות תיובתא דאביי תיובתא נימא כתנאי [7] עד זומם פסול לכל התורה כולה דברי רבי מאיר ר' יוסי אומר בר"א שהוזם בדיני נפשות אבל הוזם בדיני ממונות כשר לדיני נפשות נימא אביי כר"מ ורבא כר' יוסי אביי כר"מ דאמר אמרינן מקולא לחומרא ורבא דאמר כרבי יוסי דאמר מחומרא לקולא אמרינן מקולא לחומרא לא אמרינן לא אליבא דר' יוסי כ"ע לא פליגי כי פליגי אליבא דר"מ אביי כר"מ ורבא עד כאן לא קאמר ר"מ התם אלא גבי עד זומם דממון דרע לשמים ורע לבריות אבל הכא דרע לשמים ואין רע לבריות לא והלכתא כוותיה דאביי והא איתותב ההיא רבי יוסי היא ותיהוי נמי ר' יוסי [8] ר"מ ור' יוסי הלכה כר' יוסי שאני התם דסתם לן תנא כרבי מאיר והיכא סתם לן כי הא דבר חמא קטל נפשא אמר ליה ריש גלותא לרב אבא בר יעקב פוק עיין בה אי ודאי קטל ליבהיוהו לעיניה אתו תרי סהדי אסהידו ביה דודאי קטל אול איהו אייתי תרי סהדי אסהידו ביה בחד מהנך חד אמר קמאי דידי גנב קבא דחושלא וחד אמר קמאי דידי גנב

קתא

תרי המזימים טפי מהכחשת חד ולאו חידוש הוא וגרסינן נמי [9] דפסליה בגזלנותא פירוש דאחד נפסל בגזלנותא והשני הוחם והשתא הוה מעין פלוגתייהו קמן: **מאי** שבועות שבועות דע"מא. מימה ליתיב אביי לרבא מפרק כל הנשבעין (שבועות דף מד:) דתנן ושכנגדו חשוד על השבועה נשבע ונוטל וקא בעי למימר דאפי' שבועת שוא אלמא לא בעינן רשע דחמס הוא דרע לשמים חשוד נמי אשבועת ממון דרע לשמים הוי רע לבריות וי"ל דלא דמי דהתם מן השבועה הוא רע לשמים ועכשיו שכופר ממון לחבירו הוה ליה נמי רע לבריות הלכך מירתת שבועה לא יוהב דכבר רע לשמים הוא ובהאי שבועה נמי ליכא כ"א רע לשמים כדפרישת אבל הכא גבי עדות אע"ג דהוא רע לשמים משוס שבועת שוא לא יעיד עדות שקר להיות רע לבריות (וע"ע תוס' שבועות מו: ד"ה ואפילו):

ואלו

דהוא קל פסול. כר' מאיר דאמר הוזם אפילו בדיני ממונות שהוא קל פסול בדיני נפשות שהוא חמור ורבא כר' יוסי דאמר מחומרא לקולא אמרי כשם שפסול לחמור כך הוא פסול לקל אבל מקולא לחומרא לא אמרינן ודחינן לא אביי דאמר כר' מאיר דקיי"ל הלכתא כתרוייהו ורבא אמר לך אנא דאמינא אפי' לר' מאיר פסול אלא גבי עד זומם דמון דרע לשמים שעבר על לא תענה ורע לבריות שהעיד עליו והענישו ממון. אבל גבי אוכל נבילה להכעיס דרע לשמים שעבר על לא תאכלו כל נבילה בלבד הוא לא מיפסיל ואסיקנא ואע"ג דעלתה בתיובתא לאביי הלכתא כוותיה. דהא מתניתא דאיתתב מינה לר' יוסי היא ובהא לית הלכתא כר' יוסי אלא כר' מאיר הואיל ופתם לן תנא כוותיה. כי הא דבר חמא קטל נפשא אמר ליה ריש גלותא לרב אחא בר יעקב עיין בדיניה אי ודאי קטל ליבהיוהו כלומר יכו אותו בסמוני ליבהיוהו מלשון הבאה כך פירשוהו מקצת הגאונים דאמר: ליבהיוהו יכה את עיניו ורוב חכמי הגאונים אמרו קונסין אותו ונוטלין את כחו ואת רוחו. אחו תרי סהדי דאסהידו דודאי קטל ואתי סהדי אחרינא אסהידו בחד מהני

עין משפט
נר מצוה

סב א מיי' פ"י מהל' עדות הלכה ד סמג לאוין ריד טוש"ע ח"מ סימן לד סעיף ח:
סג ב ג מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעי' כ:
מד ד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:
מה ו מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעי' ח:

רבינו חננאל

ואמר טעמא מאי משום דסבירי מצוה קא עבדינן והאי דשמתינהו להו כי היכי דליהוי להו כפרה. מכלל דהני דמשמתי בדבר עבירה אי לקו פסולין הן: **אתמר** עד זומם אביי אמר למפרע הוא נפסל מעידנא דאסהיד הוה ליה רשע והתורה אמרה אל תשת רשע עד פי' כגון שהעיד בכ"ד בר"ח ניסן והוזם בתשרי כל עדיות שהעיד מניסן כולן פסולין ואם היא עדות בשטר בכ"ד משהוחזק השטר בכ"ד מאותו היום נפסל העד אע"פ שאחר זמן באו העדים שפסלוהו והלכתא כאביי בהא: וכבר פירשנוהו באר היטב בפ' מרובה מדת תשלומי כפל. מומר אוכל נבלות לתיאבון כלומר אכל נבילה לתיאבון אכילה כשר (לתאות בשר) דברי הכל פסול לעדות דאמרינן כשם שבתאותו לאכל בשר עבר על לא תאכלו כל נבילה כך בתאותו לדבר אחר יקח ממני ממון ויעבור על לא תענה ברעך עד שקר אבל האוכל נבילה להכעיס בוראו. אביי אמר פסול הוה ליה רשע והתורה אמרה אל תשת רשע עד רבא אמר כשר רשע דחמס בעינן מיתיבי אל תשת רשע עד אל תשת חמס עד. אלו הגזלנין ומלוי ברבית והמועלין בשבועה מאי לאו אפילו שבועת שוא דליכא חמס וקשיא לרבא. השגינן לא אידי ואידי שבועות דממון כלומר שכפר בו ממון ונשבע לו ואמאי תני שבועות ליתני והמועל בשבועה ופרקי' שבועות דעלמא כלומר שבועות שנשבעין זה לזה והאי שנויא לאו דסמכא היא דגרסינן בגמ' (בשבועות מ"ה ע"א) ושכנגדו ח) חשוד על השבועה ואפ' שבועת שוא. ואסיקנא שבועת שוא וכל דדמי לה פסולין לשבועה ולא אשכחנן כי האי גוונא כשר לעדות ח"ש אל תשת רשע עד אלו הגזלנין ומלוי ברבית ועלתה תיובתא לאביי ואע"ג דאיתותב הלכתא כוותיה דקיימא לן הלכתא כאביי ביע"ל קג"ם מ' הוא מומר אוכל נבילות להכעיס וע' דוא עד זומם. לימא חלוקת אביי ורבא כתנאי אביי כר' מאיר ורבא כרבי יוסי דתניא עד זומם פסול לכל התורה כולה דברי ר' מאיר א"ר יוסי בר"א שהוזם בדיני נפשות אבל הוזם בדיני ממונות כשר בדיני נפשות לימא אביי דאמר אפילו רשע דלאו דחמס

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אין וכו' ובבשיל חדא שעה אסור. עיין מו"ק דף מ תוס' ד"ה נפקא ונגרסים דף ד ע"ש תוס' ד"ה חידוש. ולא זכיתי להבין דהתם שייך לומר כיון דדינא דנכור בחלב חידוש לקולא לא יליפי מינה שום דבר דלמא גם החומרא דטעם כעיקר הוא חידוש רק כנכור בחלב אבל הכא הא פסולים דהראשונים לא צריך למילף כלל מהזומם אלא דמסברא הוא כמו כל שני כתי עדים המכחישים. וכו' יעיי עיני:

הגהות הב"ח

(א) גמ' כי תרי בחד ותרי בחד לר מאי: (ב) רש"י ד"ה אליבא וכו' ר' יוסי מממון לנפשות: (ג) ד"ה כי פליגי וכו' למלתיה הס"ד ואח"כ מ"ה ההיא דקתני:

מוסף רש"י

למפרע הוא נפסל. העיד בניסן והוזם על עדות זו בתשרי, כל העדיות שהעיד כיומים פסולים, דמשעה שהעיד עדות זו נפסל (ב"ק עב.). **משום פסידא** דלקוחות. שהתמזיכו על שטר מכירה כיומים (שם עג.). **מאי ביניייהו.** בין הני תרי ליעבא דרבא (שם). **בי תרי בחד.** עמנו הייתם, ותרי אחרינו לחד. **דלוקת חידוש** (שם). **בגזלנותא.** שלא הזמיהו אלא העידו שנים על אלו שהן גזלנין, והכא ליכא למימר סמוך אחני, דהא מילתא אחרינא היא (שם). ביע"ל קג"ם. פירמי מתנות הן ואו אחד מהן, עד זומם (שם) פירמי הלכות הן שנאלקו בהן אביי ורבא וכלל מקום הלכה כרבא מון מלאי (קדושין נב.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com